

Kommentoikaa rohkeasti näitä sitoumusluonnoksia. ja lisätkää loppuun uusi ehdotuksia.

Lyhytlinkki tähän dokumenttiin on <http://okf.fi/ogp> (saa jakaa esim. järjestöjen meililistoille yms).

Sisällysluettelo

Johdanto

[Sitoumus 1: Edistetään läpinäkyvyyttä ja avointa tietoa ulkomaankaupasta](#)

[Sitoumus 2: Edellytetään monikansallisilta yrityksiltä julkista maakohtaista raportointia oikeudenmukaisen verotuksen edistämiseksi](#)

[Sitoumus 3: Yhteisöjen omistaja- ja edunsaajatietojen julkisuutta lisätään](#)

[Sitoumus 4: Parannetaan metsänkäytön avoimuutta](#)

[Sitoumus 5: Julkaistaan YVA:t avoimena datana](#)

[Sitoumus 6: Parannetaan julkisten hankintojen avoimuutta](#)

[Sitoumus 7: Julkaistaan lobbaajarekisteri avoimena datana](#)

[Sitoumus 8: Virastojen avoimen datan toimintasuunnitelmien julkaiseminen](#)

[Sitoumus 9: Edistetään päätöksenteon avoimuutta](#)

[Sitoumus 10: Avataan keskeisimmät kansalliset datavarannot](#)

[Sitoumus 11: Parannetaan kehitysyhteistyön läpinäkyvyyttä](#)

[Vielä muotoilematta sitoumuksiksi](#)

[Sitoumus xx: Edistetään avoimia oppimateriaaleja](#)

[Sitoumus xx: Parannetaan puolue- ja vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä](#)

[Otakantaa-kyselyssä virkatyönä esille nousseita asioita](#)

Johdanto

Suomi on liittynyt kansainväliseen [Open Government Partnership](#) -yhteistyöverkoston vuonna 2013. OGP:ssa **kansalaisjärjestöt ja julkishallinto yhdessä laativat kansallisen toimenpidesuunnitelman**. Nyt laaditaan toimenpidesuunnitelmaa 2015-2017. Toimintasuunnitelmiin kerätään konkreettisia toimenpiteitä, joilla edistetään avoimuutta, läpinäkyvyyttä, vastuullisuutta ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia.

Tähän dokumenttiin on koostettu suomalaisten kansalaisjärjestöjen ehdotuksia sitoumuksiksi. Eri lähteistä kootut sitoumusehdotukset koostetaan joulukuun aikana yhdeksi sitoumusluonnokseksi. Kansliapäälliköiden käsittelyn jälkeen lopullinen toimintasuunnitelma vahvistetaan helmikuun aikana.

Linkkejä:

Kansalaisjärjestöjen kansainvälinen OGP-sivu: <http://www.ogphub.org/>

Järjestöjen laatima ohjeistus avoimen hallinnon kehittämiseksi: <http://www.opengovguide.com/>

Suomen avoimen hallinnon ohjelman sivut: <http://avoinhallinto.fi>

Suomen avoimen hallinnon 2013-2015 toimintasuunnitelman toimeenpano otakantaa-palvelussa:

https://www.otakantaa.fi/fi-FI/Selaa_hankkeita/Avoimen_hallinnon_toimintasuunnitelman_toimeenpano

UK:n OGP-toimintasuunnitelma 2013-2015:

<https://www.gov.uk/government/consultations/open-government-partnership-uk-national-action-plan-2013/open-government-partnership-uk-national-action-plan-2013-to-2015>

Lisätietoa / kommentteja ja kysymyksiä voi lähettää myös osoitteeseen avoinhallinto@vm.fi.

Sitoumus 1: Edistetään läpinäkyvyyttä ja avointa tietoa ulkomaankaupasta

Tullitietojen avoimuutta edistetään niin, että esimerkiksi kuluttajien ja kansalaisjärjestöjen on mahdollista saada yksityiskohtaista tietoa Suomeen maahantuotavia tuotteita ja raaka-aineita lähettäneistä ja vastaanottaneista tahoista.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Finnwatch, Open Knowledge Finland, Eettisen kaupan puolesta ry, Transparency International Suomi ry

Taustaa

Kuluttajilla on oikeus tietää missä, kenen toimesta ja millaisissa oloissa tuotteet, joita he haluavat ostaa, on valmistettu. Kuluttajansuojalaki kieltää antamasta totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, jos tiedot ovat omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja tekee ostopäätöksen tai muun kulutushyödykkeeseen liittyvän päätöksen, jota hän ei ilman annettuja tietoja olisi tehnyt. Lain mukaan on yhtä harhaanjohtavaa antaa vääriä tietoja kuin jättää kertomatta olennaisia tietoja, kuten esimerkiksi se, että tuote on valmistettu kansainvälisten sopimusten tai lainsäädännön vastaisesti.

Yksityiskohtaisemmat tullitiedot ovat myös järjestöille tärkeä keino seurata riskimaista tulevien tuotteiden vastuullisuutta. Hankintaketjujen läpinäkyvyys on yksi keskeisistä työkaluista työntekijöiden hyväksikäytön ehkäisemiseksi, vastuullisten tahojen identifioimiseksi sekä korvauksien kanavoimiseksi uhreille. Tällä hetkellä sekä kuluttajat että kansalaisjärjestöt ovat kuitenkin yritysten hankintaketjujen suhteen yritysten itsensä antaman tiedon varassa.

Kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti Suomi on sitoutunut takaamaan sellaisen tiedon julkisuuden, jonka perusteella kansalaiset voivat arvioida perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Tällaisen tiedon hallussapitäjänä tulliviranomaisilla on velvollisuus edistää maahantuontitietojen yleisöjulkisuutta.

Vastaava malli on käytössä Yhdysvalloissa, jossa mm. ImportGenius ja Panjiva -palveluiden kautta on mahdollista saada yrityskohtaista tietoa maahantuonnista.

Sitoumus 2: Edellytetään monikansallisilta yrityksiltä julkista maakohtaista raportointia oikeudenmukaisen verotuksen edistämiseksi

Suuret monikansalliset yritykset raportoivat keskeiset tulos- ja varallisuustietonsa toimintamaittain eriteltyinä siten, että raportin perusteella on mahdollista arvioida, onko yritys maksanut vastuullisesti oikean määrän veroja oikeaan paikkaan vaiko ei. Vastuullinen yritys ei harjoita aggressiivista verosuunnittelua, vaan maksaa veronsa sinne, missä sen voitot ovat syntyneet yrityksen todellisen liiketoiminnan ja arvonnousun seurauksena. Toimintamailla tarkoitetaan kaikkia niitä valtioita ja oikeudenkäyttöalueita, joissa yrityksellä on varsinaista liiketoimintaa tai joissa yrityksellä on itsenäisiä verovelvollisia (tytäryhtiöitä tai kiinteitä toimipaikkoja) vaikei tällaista liiketoimintaa olisi. Maakohtaisen raportin sisältämiä tietoja ovat muun muassa konserniyhtiön tytäryhtiöiden ja kiinteiden toimipaikkojen nimet, liikevaihto, liikevoitto, maksetut ja kertyneet tuloverot, henkilöstömäärä ja -kulut sekä keskeiset rahoitus- ja varallisuustiedot maittain. Yritykset julkaisevat maakohtaiset tiedot viivästytyksittä avoimena datana.

Pilottina valtioenemmistöisten yhtiöiden maakohtaisen raportoinnin sitovaa ohjeistusta täydennetään siten, että valtionyhtiöt raportoivat jatkossa riittävät tiedot kaikista niiden toimintamaista ilman poikkeuksia ja harkinnanvaraa.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Finnwatch, Open Knowledge Finland, Kepa ry, Transparency International Suomi ry

Taustaa

Suomessa Finnwatch, Kepa ja muut kansalaisjärjestöt ovat jo pitkään paljastaneet veroparatiiseja hyödyntäviä, veroja vältteleviä yrityksiä ja vaatineet yhteisöverotuksen porsaanreikien tutkimista ja tukkimista ja koko verojärjestelmän uudistamista. Tällä hetkellä yhteisöverotus perustuu globaalisti monikansallisen yhtiön tytäryhtiöiden ja kiinteiden toimipaikkojen erillisverotukseen. Kun kansalliset verolait veroprosentteineen ovat hyvin erilaisia eivätkä nivoudu aukottomasti yhteen, yritysten harjoittama aggressiivinen verosuunnittelu eli verotettavien voittojen tarkoitushakuinen siirtäminen lain rajoissa liiketoimintamaista kevyen verotuksen valtioihin on liian helppoa.

Kansallisesti ja kansainvälisesti vallitsee yksimielisyys siitä, että nykyinen verojärjestelmä on aikansa elänyt, mutta halukkuus ja näkemys keinoista yritysverotuksen uudistamiseksi vaihtelevat. Finnwatch katsoo, että verojärjestelmä tulisi uudistaa perusteiltaan siten, että monikansallisia yrityksiä verotettaisiin yhtenä kokonaisuutena ja yhdenvertaisesti muiden yritysten kanssa ja että kaikki valtiot, myös kehittyvät maat, saisivat reilun osansa yhteisöverotuloista. Keskeistä on myös painostaa haitallista verokilpailua käyviä valtioita kansainväliseen yhteistyöhön ja näin estää se, että ne voisivat vapaamatkustajina hyötyä muiden valtioiden yhteistyöstä sitoutumatta itse yhteisiin sääntöihin.

Tällä hetkellä merkittävä este yritysverotuksen uudistamiseksi on kuitenkin kattavan tiedon puute. Yritysten aggressiivisen verosuunnittelun keinoista, veroparatiisien ja muiden maiden haitallisista verokäytännöistä ja vältettyjen verojen määrästä on vaikea saada tietoa, sillä useissa

maissa tilinpäätös- ja omistustiedot eivät ole kaikilta osin julkisia. Aggressiivisessa verosuunnittelussa yleisesti käytettyjen salaisuusvaltioiden tietoja ei ole saatavilla julkisesti yleensä lainkaan. Suuntaa antavaa tietoa saadaan lähinnä satunnaisten tietovuotojen ja median ja kansalaisjärjestöjen paljastusten avulla.

Helpoin ja nopein tapa lisätä tarvittavaa tietoa on vaatia yrityksiltä veronmaksun läpinäkyvyyttä yleisöjulkisen maakohtaisen raportoinnin muodossa. Julkisten maakohtaisten tietojen avulla veroviranomaisten lisäksi media, kansalaisjärjestöt ja aktiiviset kansalaiset myös kehittyvissä maissa voisivat arvioida, maksavatko yritykset veronsa vastuullisesti. Näin veroja välttelevät yritykset ja poliittiset päättäjät, jotka eivät puutu verovälttelyyn, voidaan saattaa vastuuseen. Maakohtaiset raportit antavat lainsäädännön uudistustarpeiden kannalta tärkeää tietoa yritysverotuksen aukkokohdista ja verovälttelyn aiheuttamista hyvinvointitappioista, ja veroparatiiseja voidaan painostaa luopumaan haitallisista käytännöistään.

Julkinen maakohtainen raportointi on jo säädetty pakolliseksi EU:ssa luonnonvara- ja pankkialalla toimiville suurimmille yrityksille. EU:ssa maakohtainen raportointivelvoite laajenee OECD:n suositusten mukaisesti koskemaan ei-julkisena myös muilla aloilla toimivia, vuotuiselta liikevaihdoltaan yli 750 miljoonan euron yrityksiä osana veroviranomaisten tietojenvaihtoa. Parhaillaan valmistellaan lainsäädäntöä, joka velvoittaisi suuryritykset myös julkiseen maakohtaiseen raportointiin, mutta ehdotuksen mukaan tiedot tulisi eritellä vain EU-maiden osalta. Tällaisena maakohtainen raportointi olisi täysin riittämätön eikä täyttäisi tehtävänsä. Sen sijaan maakohtainen raportointivelvoite tulee säätää pakolliseksi kaikille edellä mainittua huomattavasti pienemmille monikansallisille yhtiöille, jotka voivat harjoittaa aggressiivista verosuunnittelua, ja raportointivelvoitteen tulee olla julkinen ja kattaa kaikkia valtiot ja verotukselliset lainkäyttöalueet.

Maakohtainen raportointi on hyvin pieni hallinnollinen kustannus suurille monikansallisille yrityksille, sillä niillä on raportointia varten tarvittavat tilinpäätöstiedot. Kulut ovat pieniä suhteutettuina paitsi yhtiöiden kokoon, myös raportoinnilla saavutettaviin yhteiskunnan kokonaishyötyihin. PwC:n EU:n komission toimeksiannosta vuonna 2014 tekemän pankkisektoria koskeneen vaikutusarvioinnin mukaan julkisella maakohtaisella raportoinnilla ei todennäköisesti ole merkittäviä negatiivisia taloudellisia vaikutuksia, mutta sen sijaan sillä voisi olla pieniä positiivisia vaikutuksia. Moni positiivisista taloudellisista ja muista vaikutuksista on myös sellaisia, joita on vaikea täsmällisesti arvioida eikä ole virallisissa arvioissa huomioitu. Veronmaksun läpinäkyvyys lisää julkista painetta yrityksiin ja näin edistää yritysten yhteiskuntavastuuta veroista kasvattaen näin valtioiden verotuloja. Näin myös kansalaisten luottamus verojärjestelmää ja suuryrityksiä kohtaan lisääntyy.

Julkisella maakohtaisella raportoinnilla on laaja kannatus. Yrityksen asiakkaat ja sijoittajat arvostavat läpinäkyvyyttä, sillä se luo ennakoitavuutta ja vakautta. Kotimaassa toimivat pienet- ja keski-suuret yritykset hyötyisivät siitä myös, sillä niillä ei ole kansainvälisiä verovälttelymahdollisuuksia toisin kuin monikansallisilla suurilla yhtiöillä – Suomen yrittäjät onkin arvostellut suuria yrityksiä veroparatiisien käytöstä. Konsulttiyhtiö PwC:n EU:n komissiolle vuonna 2013 laatiman selvityksen mukaan peräti 59 prosenttia suurten yhtiöiden toimitusjohtajista (vastanneita 1344 kappaletta 68 maasta) katsoi, että monikansallisten yhtiöiden tulisi julkaista liikevaihtonsa, voittonsa ja veronsa maakohtaisesti. Toukokuussa 2016 yli 300 johtavaa ekonomistia 30 maasta puolestaan vaativat yhteisessä kirjeessä valtioiden päättäjiä lopettamaan veroparatiisien salaisuuskäytännöt ja sopimaan maailmanlaajuisesta

julkisen maakohtaisen raportoinnin velvoitteesta. Kepan vuoden 2015 kansalaiskyselyyn vastanneista suomalaisista neljä viidestä peräänkuuluttaa suomalaisilta suuryrityksiltä sitovaa raportointia niiden toiminnan yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Sitoumus 3: Yhteisöjen omistaja- ja edunsaajatietojen julkisuutta lisätään

Sitoudutaan siihen, että yritysten ja muiden yhteisöjen konsernirakenne, päätöksentekijätiedot sekä tiedot todellisista edunsaajista julkaistaan maksuttomana avoimena datana, ja varmistetaan tietojen kattavuus ja luotettavuus. Suomi sitoutuu puoltamaan yhteisen globaalin rekisterin perustamista. EU:n neljännen rahanpesudirektiivin toimeenpanon yhteydessä perustetaan todelliseen edunsaajaan (beneficial owner) perustuva omistajarekisteri, joka kattaa myös arvopaperiomistukset sekä muut varallisuuden muodot, kuten asunto- ja kiinteistöomistukset. Tanskan tavoin julkaistaan yli viiden prosentin omistukset tai intressit.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Finnwatch, Open Knowledge Finland, Kepa ry, Eettisen kaupan puolesta ry, Transparency International Suomi ry

Taustaa

Yritysten ja muiden yhteisöjen edunsaajien julkisuus ehkäisee korruptiota, rahanpesua ja veronkiertoa. Tietojen yleisöjulkisuuden lisäksi olennaista on niiden kattavuus, luotettavuus ja helppo saatavuus avoimessa muodossa. Todellisten edunsaajien rekisteri kattaisi vain suurimmat omistukset pörssiyrityksissä, vaikka omistusraja asetettaisiin Tanskan tavoin viiteen prosenttiin. Suomen useimpia maita avoimempaa arvopaperirekisteröintiä ei tule vaarantaa.

. EU:ssa valmistellaan rahanpesudirektiivin päivitystä, joka edellyttää yhteisöjen edunsaajatietojen selvittämisen ja julkaisun. Suomen tulee EU-tasolla myös vaikuttaa arvopaperimarkkinoita koskevaan lainsäädäntöön siten, että nimettömän sijoittamisen mahdollistavan hallintarekisterijärjestelmän anonymiteettia rajoitettaisiin EU:ssa. Monet suuret kansainväliset toimijat, kuten OECD, G20, Transparency International ovat viime vuosina vaatineet ns. haltijatileistä luopumista ja omistajakohdaksiin tileihin siirtymistä siten, että kaikki arvopaperiomistukset voitaisiin todentaa yhdestä paikasta, yhdestä yleisöjulkisesta omistajarekisteristä.

Tarkempaa kuvausta: Pyritään parantaamaan Suomen pisteytystä: <http://registries.opencorporates.com/jurisdiction/fi>. UK on sitoutunut julkaisemaan avoimena datana yritysten omistajatiedot. Pyritään olemaan nopeampia ja avoimempia kuin muut maat. UK:n sitoumus: *The UK government will lead by example by creating a publicly accessible central registry of company beneficial ownership information. The registry will contain information about who ultimately owns and controls UK companies.*

Sitoumus 4: Parannetaan metsänkäytön avoimuutta

Sitoudutaan siihen, että Maa- ja metsätalousministeriön alaiselle Suomen metsäkeskukselle tehtävät metsänkäyttöilmoitukset julkaistaan avoimena datana verkossa viivytyksettä. Lisäksi julkaistaan valtion omistamien metsien maankäyttöpäätökset eli Metsähallituksen hallinnoimien valtion metsien niin sanotun ekologisen verkoston kohteet avoimena karttadatana, samoin metsälain 10§:n tarkoittamat erityisten arvokkaiden elinympäristöjen kartat eli ns. METE-kartoitusten tulokset.

Perustuslain mukaan vastuu luonnosta, sen monimuotoisuudesta ja ympäristöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ja monimuotoiseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Metsien hakkuista koskevat tiedot on julkaistava verkossa kuten esim. Ruotsissa on tehty, sillä hakkuut muuttavat maisemia ja ympäristöä olennaisesti. Valtion metsien maankäyttöpäätöksiä ei ole julkaistu verkossa yksittäisiä poikkeuksia lukuunottamatta, ja tieto näistä alueista on olemassa vain paperille painetuissa 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa julkaistuissa aineistoissa, joiden saatavuus on kansalaisille hankalaa ja kallista.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Greenpeace, SLL, Avoin ministeriö, Open Knowledge Finland, Transparency International Suomi ry

Taustaa

Metsänkäyttöilmoituksia vastaavat tiedot sekä suojellut ns. avainbiotoopit ovat Ruotsissa saatavissa kaikkien maanomistajien mailta avoimena karttadatana shapefile- muodossa, ja ne päivitetään viikon välein siellä:

<http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/>

Lisäksi valtionmailta ja metsäyhtiöiden mailta on saatavilla sekä lakisääteiset että omaehtoiset suojelupäätökset:

<http://skyddadskog.se/map/bigmap.html?zoom=0&lat=62.78945&lon=15.9082&layers=B00FFFFFFFFFFF>

Suomessa pitäisi toteuttaa sama avoimuuden aste ja pyrkiä vielä suurempaan avoimuuteen. Suomessa on paikkatietoikkuna.fi :n kautta saatavissa viralliset lakisääteiset suojelualueet kartalle, mutta se mitä puuttuu on nimenomaan yhteisöjen ja valtionmaiden ei-viralliset, ts. ei-lakisääteiset maankäyttökategoriat, jotka olisivat medialle, kansalaisille ja järjestöille Suomessa olennaista tietoa.

Sitoumus 5: Julkaistaan YVA:t avoimena datana

Sitoudutaan siihen, että kaikki viranomaisille luovutetut ympäristövaikutusten arvioinnit julkaistaan kokonaisuudessaan avoimena datana viivytyksettä.

Avoimen seurannan ja kansalaiskeskustelun mahdollistamiseksi on kaikki ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä data julkaistava viivytyksettä heti hakuprosessin alkaessa.

Perustuslain mukaan vastuu luonnosta, sen monimuotoisuudesta ja ympäristöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ja monimuotoiseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Greenpeace, SLL, Avoin ministeriö, Open Knowledge Finland

Taustaa

Esimerkiksi päästöjen raportointiin osalta ympäristölupalaitosten rikkidioksidipäästöt löytyvät EU:n sivuilta vuositilastoina. Laitokset raportoivat ne kuukausittain Vahti-järjestelmään ja sieltä koonnos menee EU:lle, mutta meille ei sitä tietoa Suomessa anneta. Tiedot voisi julkistaa Suomessa kuukausittain, kun data kerran kerätään muutoinkin.

Lupien haku- ja käsittelyprosessin aikana normaalisti asiakirjoja ei julkaista netissä keskitetysti. Niihin saa tutustua AVI:en kirjaamoissa ja kuntien virastoissa. Päästöt (savut ja vedet) saattavat levitä useamman kunnan alueelle, mutta aina hakemusta ei näytetä edes kaikissa kunnissa.

YVA-asioissa pahinta on tiedon jalostus ennen sen näyttämistä. YVA-dokumentaatiota pyydetessä viranomaiset ovat kertoneet sitä olevan niin paljon, ettei niitä voida toimittaa. YVA-selostukseen on poimitaan "valitut osat" selvityksistä. Kansalaisjärjestöt eivät voi tietää, onko ikävimpiä asioita jätetty pois selostuksesta.

Sitoumus 6: Parannetaan julkisten hankintojen avoimuutta

Sitoudutaan avoimien hankintojen kansainvälisiin parhaisiin käytäntöihin hankintalain uudistamisen yhteydessä. Liitytään [Open Contracting Partnership](#) -verkostoon ja noudatetaan sen julkaisemia standardeja hankintojen avoimuuteen liittyen. Valmistellaan esitys yleisöjulkisesta, sopimusten sisällön, sopijaosapuolet sekä sopimus- ja toteutushinnat täsmäntävästä sopimusrekisteristä.

Ohjeistetaan hankintayksiköitä ylläpitämään julkista rekisteriä niistä toimittajista, jotka ovat antaneet hankintayksiköiden pyytämät vastuullisuusselvitykset ja -sitoumukset ja jotka ovat vastuullisuuslinjauksissaan sitoutuneet

vastuullisuuskriteereihin, koskien muun muassa sosiaalista vastuullisuutta ja veronmaksun vastuullisuutta.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Open Knowledge Finland, Avoin ministeriö, Kansan muisti ry, Eettisen kaupan puolesta ry, Kepa ry, Transparency International Suomi ry

Taustaa

Hankintalaista tehdään yhteensopiva Open Contracting Partnershipin ylläpitämän Open Contracting Data Standardin (http://ocds.open-contracting.org/standard/r/1_0_RC/en/standard/history_and_development/), jonka versio 1.0 julkaistiin 18.11.2014 kanssa sekä Procurement Open Data Guidelines -periaatteiden kanssa (http://assets.sunlightfoundation.com/s3.amazonaws.com/policy/procurement_open_data_guidelines.pdf ja <http://sunlightfoundation.com/procurement/pendataguidelines>). Tutustutaan Hampurin Transparentzgesetz/läpinäkyvyyslain käytännön kokemuksiin.

Sitoumus 7: Julkaistaan lobbaajarekisteri avoimena datana

Sitoudutaan julkaisemaan avoimena datana ajantasainen ja päivittyvä lobbaajarekisteri noudattaen kansainvälisiä parhaita käytäntöjä. Lobbaajarekisteri suunnitellaan yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Open Knowledge Finland, Avoin ministeriö, Transparency International Suomi ry, Kansan muisti ry

Taustaa

Parhaita käytäntöjä lobbausrekisteriin kerättävistä tiedoista <http://sunlightfoundation.com/policy/lobbying/guidelines/>
UK:n sitoumus: The UK government will, for the first time, bring together all of the UK's anti-corruption efforts under one cross-government anti-corruption plan.

Sitoumus 8: Virastojen avoimen datan toimintasuunnitelmien julkaiseminen

Sitoudutaan siihen, että kaikki valtion virastot julkistavat avoimen datan strategian ja toimintasuunnitelmansa listaten ne tietovarannot, jotka ovat julkistettavissa välittömästi sekä tietovarannot, joiden avaaminen vaatisi erityisiä toimenpiteitä (yksilöiden tarvittavat toimenpiteet ja kustannukset).

Sitoumusta tukevat järjestöt

Open Knowledge Finland

Taustaa

Edellytetään kaikkia julkishallinnon organisaatioita laatimaan ja julkaisemaan avoimen tiedon suunnitelma. Suunnitelmasta tulee ilmetä mitä tietovarantoja organisaatio ylläpitää ja kerää sekä organisaation suunnitelmat kansalaisia ja/tai yrityksiä kiinnostavien tietoaineistojen avaamiseksi.

Sitoumus 9: Edistetään päätöksenteon avoimuutta

Rahoitetaan kunta- ja valtionhallinnon pilotteja ja toteutuneiden hankkeiden jatkoa. Agendan laatiminen ja päätösvaihtoehtojen muotoilu avataan verkkoon kaikille osapuolille, kuten kansalaisille, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille yhteiseen verkkoympäristöön. Kokeilut voivat koskea yksittäistä päätösasiaa tai laajempaa kokonaisuutta, kuten kokonaista hallinnonala.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Open Knowledge Finland, Avoin ministeriö, Kansan muisti ry

Taustaa

Perustuslain 14§:n 4. momentin mukaan "julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon". Perustuslain tavoite ei toteudu monissa julkishallinnon päätöksentekoprosesseissa. Kansalaisaloite.fi ja kuntalaisaloite.fi -palveluissa kansalaiset voivat tehdä päätösesityksiä viralliseen päätöksentekoprosessiin. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan maastoliikennelain joukkoistamiskokeilussa saatiin hyviä kokemuksia julkisesta keskustelusta ja avoimesta valmistelusta. Tulevaisuuden haaste on kehittää menetelmä ja yhteentoimivat välineet, jossa agendan asettaminen ja avoin valmistelu yhdistyvät viralliseen päätöksenteon prosessiin.

Sitoumus 10: Avataan keskeisimmät kansalliset datavarannot

Avataan muun muassa kaupparekisterin, kiinteistörekisterin, Patentti- ja rekisterihallituksen, yhdistysrekisterin, säätiörekisterin, ~~yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ)~~, tuomioistuinten, osakerekisterin, verottajan tiedot, yhdistysrekisterin ympäristöhallinnon paikkatietoaineiston sekä Hertta-järjestelmän (ympäristön seurannan) rajapinnat avoimena datana siltä osin kuin kyseessä ei ole julkisuuslain tai muun lainsäädännön perusteella salassapidettäväksi määriteltyä tietoa. ~~Suomen laki (Finlex tietokanta) avataan avoimena rakenteellisenä datana.~~ Seuraavassa vaiheessa rikastetaan dataa siten, että lainsäädännön sisäiset riippuvuudet ja viittaussuhteet ovat helposti havaittavissa. Selvitetään mahdollisuudet kerätä lakeihin joukkoistetusti kehitysehdotuksia, jotka ovat avoimena datana kaikkien saatavilla.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Open Knowledge Finland, Avoin ministeriö, Kansan muisti ry

Taustaa

Sitoumus 11: Parannetaan kehitysyhteistyön läpinäkyvyyttä

Sitoudutaan parantamaan yksityissektorin kautta kanavoitavan kehitysyhteistyön läpinäkyvyyttä sekä Suomen sijoitusta Aid Transparency -vertailussa.

Hyvän kansainvälisen käytännön mukaisesti Finnfundin edellytetään julkaisevan hankekohtaisesti vähintään seuraavat tiedot: ympäristö- ja yhteiskuntavaikutusten arviointi sekä tiivistelmä joka sisältää olennaisimmat tiedot, ml. riskitason, odotetut kehitysvaikutukset, hankkeen aikataulu, Finnfundin sijoittama summa ja rahoitustyyppi sekä muiden rahoittajien nimet. Perustiedot etenkin ympäristö- ja yhteiskuntavaikutusten arvioinnin perusteella korkean riskin hankkeiksi arvioiduista sijoituksista julkaistaan jo ennen rahoituksen lopullista hyväksyntää. Nämä tiedot julkaistaan Finnfundin verkkosivuilla ajantasaisesti ja helposti saatavassa muodossa. Hankeyhtiöiltä vaaditaan, että tiedot yhtiön todellisista hyödynsaajista ovat julkisesti saatavilla. Rahastosijoitusten osalta Finnfundin edellytetään julkistavan arvion sijoitusten verovaikutuksista ja -vastuullisuudesta.

Julkaistaan ajantasaisesti Finnpartnership- ja Beam-ohjelmien (tai muiden vastaavien kehitysyhteistyövaroilla rahoittavien ohjelmien) sekä julkisen sektorin investointituen rahoituspäätökset. Päätökset perusteluineen, mukaan lukien odotetut kehitysvaikutukset on oltava helposti saatavilla verkossa. Tiedoista tulee käydä ilmi yrityksen nimi, hankkeen kohdemaat, rahoituksen määrä, yrityksen todelliset edunsaajat sekä mahdolliset sidonnaisuudet rahoituksesta päättävään tahoon.

Sitoudutaan saattamaan Publish What You Fundin Aid Transparency -indeksissä tasolle ”erittäin hyvä”. Vuonna 2016 Suomen sijoitus oli ”heikko”.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Kepa ry, Transparency International Suomi ry

Taustaa

Yksityissektorin rooli Suomen kehitysyhteistyössä on kasvanut. Vuonna 2016 Teollisen yhteistyön rahasto Finnfundille kanavoitiin 16 prosenttia Suomen kehitysyhteistyövaroista. Tavanomaisesta rahoituslaitoksesta poikkeavan mandaattinsa ja julkisen rahoituspohjansa vuoksi Finnfundin tulee toimia läpinäkyvästi. Tällä hetkellä Finnfundin tai muiden yksityissektorin kehitysyhteistyöinstrumenttien avoimuus ei ole riittävällä tasolla sen arvioimiseksi, toteutuuko rahoituspäätöksissä tasapuolisuus, vastuullisuus ja parhaat mahdolliset kehitysvaikutukset. Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomen kehitysyhteistyön läpinäkyvyys on laajemminkin huonolla tolalla. Suomi sijoittui vuoden 2016 Aid Transparency -listauksessa vasta sijalle 35. Suomi sitoutui International Aid Transparency Initiativen standardiin Busanissa vuonna 2008.

Vielä muotoilematta sitoumuksiksi

Sitoumus xx: Edistetään avoimia oppimateriaaleja

xxx

Sitoumusta tukevat järjestöt

Open Knowledge Finland
Creative Commons Finland, välillisesti Creative Commons Inc.

Taustaa

Mitä muissa maissa on tehty: https://wiki.creativecommons.org/OER_Policy_Registry

Tukimateriaalia: https://wiki.creativecommons.org/OER_Policy_Registry/Supporting_Documents

OER-policy-hankkeen etusivu: <http://oerpolicy.eu/>

Euroopan OE-initiative: <http://www.openeducationeuropa.eu/>

Sitoumus xx: Parannetaan puolue- ja vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä

Puolueiden varainhankintaan osallistuvat oheisorganisaatiot jäävät nykyisen valvonnan ulkopuolelle jos puolueet eivät itse tee niistä Valtiotalouden tarkastusvirastolle (VTV) lähiyhteisöilmoitusta. Oheisjärjestöihin kuuluu nuoriso-, eläkeläis- ja lapsijärjestöjä, sivistys- ja kulttuuriyhdistyksiä, säätiöitä rahastoineen, opintokeskuksia sekä ajatuspajoja.

Puoluerahoituksen ja ehdokkaiden vaalirahoituksen valvontavastuu on pääosin siirtynyt oikeusministeriöltä VTV:lle. VTV:lle ilmoitettu vain 13 lähiyhteisöä. Oheisorganisaatioiden lukumäärä on n. 1000.

Sitoumusta tukevat järjestöt

Transparency International Suomi ry

Taustaa

Korruptionvastaisen strategian laatiminen sekä kahden vuoden välein päivitettävä toimintasuunnitelma.

Päätöksille URL:it; dokumenttipohjaisesta käsittelystä siirryttävä rakenteelliseen tiedon esitykseen (case FINLEX)

Otakantaa-kyselyssä virkatyönä esille nousseita asioita

1 Kannatettuja ja uusia teemoja

Kaikki kyselyssä esitetyt kuusi teemaa saivat kannatusta, kun kysyttiin, mitkä esitetyistä teemoista pitäisi ottaa mukaan toimintasuunnitelmaan.

1. Valmisteluprosessien avoimuuden edistäminen, 27 % vastaajista.
2. Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen, 18 % vastaajista.
3. Tiedon ymmärrettävyyden parantaminen visualisoinnilla, 13 % vastaajista.
4. Tiedon löydettävyyden parantaminen, 13 % vastaajista.
5. Ikääntyneiden osallisuus, digitalisaatio mahdollistajana, 13 % vastaajista.

Neljätoista vastaajaa esitti uusia teemoja toimintasuunnitelmaan.

Näitä olivat:

1. Läpinäkyvyys ja vastuullisuus
2. Taloustiedot
3. Kansalaisten osallisuus
4. Hallinnon avoin data
5. Julkiset hankinnat
6. Julkiset palvelut
7. Julkisuus ja tiedonsaanti
8. Ilmiantajien suojeleminen

9. Virkamiesten avoimuuden asenne- ja määräskoulutus.
10. Kuntalaisten valtuustoaloitteiden käsittelymenettelyjen selkeyttäminen.
11. Kuntien viranhaltijoiden oman alan lainsäädännön pakollinen viiden vuoden välein toistuva koulutus.
12. Selkokieli
13. Kuntalaisten/kansalaisten parempi vaikuttamismahdollisuus.

2 Toimenpide-ehdotuksia

Konkreettisia toimenpiteitä esitettiin kaikkiin teemoihin.

2.1 Valmisteluprosessien avoimuuden edistäminen

1. Valtionhallinnon verkkosivustojen tarkastelu käyttäjäkeskeisestä näkökulmasta.
2. Google- hakukone käyttöön viranomaisten sivuille.
3. Valmisteluprosessissa olevien asioiden viestintä niin, että ne tulevat julkiseen keskusteluun.
4. Valmisteltavien asioiden verkkosivujen löydettävyyden parantaminen, mainostaminen ja sosiaalisen median käyttö.
5. Kuntien tiedonohjauksen standardointi hakutoimintojen helpottamiseksi. Tuotantojärjestelmien rajapintojen suunnittelu niin, että tiedon yhdistely ja jatkojalostus tulee mahdolliseksi.
6. Virkamiesten sosiaalisen median taitojen kohdennus.
7. Avoimet keskustelutilaisuudet ja säännölliset tapaamiset kansalaisjärjestöjen kanssa.

2.2 Tietovarantojen avaaminen

1. Asetuksen antaminen SOTE- sektorin IT- järjestelmien rajapinnoista 2015, vanhojen järjestelmien osalta siirtymäaika 2017 saakka.
2. Julkisten sektoreiden IT- järjestelmien rajapintojen standardointitarpeiden selvittäminen.
3. Tiedon avaamisen suunnitelmien tekeminen kaikissa julkisen hallinnon organisaatioissa.
4. Tullin Uljas-tietokannan kehittäminen niin, että sen avulla on saatavissa maakohtaista tietoa Suomeen tuotteita ja raaka aineita toimittaneista yksittäisistä yrityksistä ja tuotteet vastaanottaneista tahoista.
5. Julkaistaan yritysten ja muiden yhteisöjen päätöksentekijä- ja omistajatiedot avoimena datana.
6. Yritykset veloitetaan julkaisemaan keskeiset taloustietonsa toimintamaittain eriteltyinä.
7. Ymäristövaikutustenaarvioinnit (YVA) julkaistaan avoimesti verkossa heti lupaprosessien alkuvaiheessa.
8. Oppilaitosten valintaprosessissa käytettävät menettely julkaistaan.
9. Julkaistaan julkiset hankinnat avoimena datana.
10. Julkaistaan kansalaisten tekemät kantelut ja valitukset julkiseen rekisteriin. Tiedot siitä, ketä valitus koskee, mikä on sen sisältö ja siitä aiheutuneet toimenpiteet.
11. Julkaistaan järjestöjen saamat avustukset yhdessä rekisterissä.
12. Henkilökohtaisten viranomaistietojen käsittelyyn tiukka tietosuoja. Tietoja ei saa avata kaupallisille toimijoille, erityisesti SoTe.
13. Henkilötietolain mukainen oikeus omien tietojen korjaamiseen viedään käytäntöön myös SoTe- puolella. Lastensuojelutietojen tulisi vanheta kun henkilö tulee täysi-ikäiseksi.

2.3 Lasten ja nuorten osallisuus

1. Viedään opetusministeriön pilvipalveluun opetusmateriaalia ajankohtaisista lainvalmisteluhankkeista.
2. Äänestysikärajan laskeminen 16 vuoteen.
3. Opetuksessa käytettävää tietoa viedään maksutta käytettävissä verkkoon.
4. Käynnistetään kansallinen avoimen tiedon lukutaidon koulutusohjelma.
5. Yhteiskunnalliset asiat esitetään kiinnostavasti ja keskustellen, ei yhtä vaihtoehtoa tarjoten. Oikeudet ja velvollisuudet opetetaan.
6. Tuetaan, informoidaan ja kannustetaan tiedon jakamiseen nuorille toimintaa tarjoavia tahoja (nuorisotoimet, järjestöt, seurakunta). Palkitaan niitä, jotka näin toimivat. Järjestetään kilpailuja, haasteita, toiminta-avustuksia: esim. opeta mummulle digitaito, saat oman tabletin.
7. Varmistetaan, että lapset ja nuoret saavat itse vaikuttaa asioihinsa, erityisesti perättömien ilmiannon vuoksi lastensuojelun kohteeksi joutuessaan.

8. Edistetään oppilaskuntien ja nuorten vaikuttajaryhmien yhteistyötä, koulu- ja nuorisotoimen yhteistyötä.
9. Tuodaan politiikka näkyväksi kouluun myös vaalien ulkopuolisena aikana.
10. Paikalliset virkamiehet järjestävät tapaamisia nuorten kanssa.

2.4 Ikääntyvien osallisuuden edistäminen

1. Tiivistetään yhteistyötä seniorijärjestöjen kanssa.
2. Lisätään tietokoneita, IT-kerhoja ja opastusta niiden käyttöön palvelutaloihin.
3. Kysytään aktiivisesti ikääntyvien näkemyksiä valmisteltaviin asioihin.
4. Luodaan puolueeton viranomaistaho valvomaan ikääntyvien ihmisten oikeuksia.
5. Viranhaltijoiden osaamista vanhusten valitusten eteenpäinviemisessä kehitetään.
6. Kilpailuja ja haasteita ikääntyville: opettele tabletin käyttö, voita oma tabletti.

2.5 Uusia toimenpiteitä avoimen hallinnon edistämiseksi

1. Perustetaan avoimen tiedon valtuutetun virka.
2. Luodaan lainsäädäntö, jolla turvataan henkilöiden mahdollisuus ilmiantaa yrityksissä ja julkisessa hallinnossa tapahtuneita väärinkäytöksiä. (nk. whistle-blower protection)
3. Perustetaan avoin lobbaajarekisteri.
4. Kampanjoidaan aktiivisesti EU:n Avoimen hallinnon kumppanuusohjelmaan liittymisen puolesta.
5. Perustetaan Avoimen hallinnon ohjelmalle oma, uusi verkkosivusto (avoinhallinto.fi).
6. Tiivistetään yhteistyötä maahanmuuttajien kanssa.
7. Edistetään puoluetoiminnan avoimuutta.
8. Otetaan otakantaa.fi- sivusto käyttöön joka kunnassa.
9. Edistetään keskustelua ihmisoikeuksista.
10. Lisätään helposti lähestyttävää, selkeää mainontaa ja infoa. Kilpailuja, haasteita, sosiaalista mediaa, kyselyitä ja testejä, joissa palkkioita.
11. Jalkautetaan palvelut asiakkaan luo, ”hallintotalkkari”.
12. Virkamiesten vastuuta lisätään ottamalla käyttöön sanktiot ja korvausvelvollisuus.

linkki:

[https://www.otakantaa.fi/fi-FI/Selaa_hankkeita/Avoin_hallinto_Suomen_2_avoimen_hallinnon_toimintasuunnitelman_laatiminen/Mita_teemoja_ja_toimenpiteita_Suomen_Avo\(28271\)](https://www.otakantaa.fi/fi-FI/Selaa_hankkeita/Avoin_hallinto_Suomen_2_avoimen_hallinnon_toimintasuunnitelman_laatiminen/Mita_teemoja_ja_toimenpiteita_Suomen_Avo(28271))